18.12.2023 Julkinen

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Talousvaliokunnan kuuleminen 7.12.2023

Vastuu sähkön riittävyydestä ja hinnasta

Talousvaliokunnan kuulemisessa 7.12.2023 asiassa kansalaisaloite KAA 4/2023 vp valiokunnan jäsen, kansanedustaja Heikki Vestman pyysi kuultavana olevia tahoja vastaamaan kirjallisena, minkä tahon vastuulla on sähkön riittävyys ja hinta lyhyellä ja pitkällä aikajänteellä. Fingrid lausuu kunnioittavasti seuraavaa sitä koskevista vastuista.

Fingridin tehtävät on määritetty tarkkaan sähkömarkkinalaissa (588/2013) sekä EU-lainsäädännössä. Kantaverkonhaltijan normaalien sähkönsiirron ja verkkoon liittämisen tehtävien lisäksi Fingrid on Energiaviraston antamassa verkkoluvassa määrätty järjestelmävastaavaksi kantaverkonhaltijaksi.[1] Kantaverkonhaltijan tehtäviä on lisäksi määritetty Euroopan neuvoston ja parlamentin asetuksessa sähkösisämarkkinoista (EU 2019/943) ja sen perustella annetuissa säädöksissä.

Järjestelmävastuuseen sisältyy valtakunnalliseen tasehallintavastuuseen kuuluvista tehtävistä huolehtiminen (sähkömarkkinalain 46 §). Järjestelmävastaavana Fingrid vastaa sähköntuotannon ja -kulutuksen välisen hetkellisen tehotasapainon ylläpitämisestä eli tasehallinnasta. Vastuu ulottuu kunkin taseselvitysjakson (nykyään tunti) aikaisiin säätötoimenpiteisiin. Tätä pitemmällä aikajaksoilla tuotannon ja kulutuksen ylläpito tapahtuu ensisijaisesti sähkönmyyjien ja -ostajien tekemien sopimusten pohjalta.

Fingrid ylläpitää tehotasapainoa hankkimillaan reserveillä. Fingrid hankkii reservejä Euroopan komission sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista antaman asetuksen (2017/2195) ja sääntelyviranomaisen hyväksymien mitoitusmenetelmien mukaiset määrät. Reserveillä varaudutaan suurimpaan mahdolliseen sähköjärjestelmän yksittäisen komponentin vian aiheuttaman epätasapainon ja sähkömarkkinoiden toimijoiden tunnin taseselvitysjakson sisäisten tasevirheiden tasapainottamiseen. Tasehallintaan liittyvä valvonta hoidetaan ympäri vuorokauden Fingridin kantaverkkokeskuksessa Helsingissä.

Kantaverkonhaltijan oikeudesta hankkia ja toimittaa sähköä säädellään sähkömarkkinalain 30 §:ssä. Kyseisen pykälän mukaan Fingrid ei voi hankkia sähköä muihin kuin oman toimintansa ja tasehallinnan tarpeisiin.

[1] Sähkömarkkinalain 45 §:n 1 momentin mukaan ”Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta siten, että sähköjärjestelmä toimii luotettavasti ja varmasti sekä huolehtii valtakunnalliseen tasehallintavastuuseen kuuluvista tehtävistä ja valtakunnallisesta taseselvityksestä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla (järjestelmävastuu).”

Fingrid Oyj

Katuosoite
Läkkisepäntie 21
00620 Helsinki

Postiosoite
PL 530
00101 Helsinki

Puhelin
030 395 5000

Faksi
030 395 5196

Y-tunnus 1072894-3, ALV rek.
etunimi.sukunimi@fingrid.fi
www.fingrid.fi

EU:n sähkömarkkina-asetus ja sen perusteella annettu komission asetus sähkön siirtoverkon käyttöä koskevista suuntaviivoista (EU 2017/1485) määrittää Fingridin tehtävät sähkönriittävyysennusteiden laatimisessa. Kantaverkkoyhtiöiden eurooppalainen yhteistyöjärjestö ENTSO-E (European Network for Transmission System Operators – Electricity), jonka jäsen EU-lainsäädännön velvoittamana Fingrid on, laatii pidemmän aikavälin sähkön riittävyysennusteita sekä kahdesti vuodessa kesä- ja talviennusteen. Fingridin tehtävä on laatia viikkotason ja päivätason ennusteita sähkön riittävyydestä ja informoida viranomaisia, mikäli se havaitsee sähkön riittävyyden olevan uhattuna.

Mikäli ajaudutaan sähköpulaan, määrittää Fingrid tarvittavat sähkönrajoitustoimenpiteet sähkömarkkinalain 45 § mukaisesti. Fingrid vastaa Suomessa sähköpulatilanteiden hallinnasta mukaan lukien tuotannon ohjaaminen ja ohjeistaminen sekä kuormien irtikytkennän ohjeistaminen. Sähköpulassa Fingrid vastaa operatiivisen toiminnan tiedottamisesta.

Käytännössä rajoitukset hoidetaan niin, että Fingrid ohjeistaa jakeluverkkoyhtiöt kierrättämään rajoitukset oman jakelualueensa sähkönkäyttäjillä. Sähkömarkkinalain 45 pykälän 2 momentin mukaan:

”Järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla on kestoltaan rajoitetuksi ajaksi oikeus rajoittaa sähkön siirtoa tai keskeyttää se kokonaan, kun se on välttämätöntä sähköjärjestelmässä ilmenevien häiriöiden poistamiseksi tai niiden hallitsemiseksi. Järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla on oikeus sähköjärjestelmän käyttövarmuuden ollessa uhattuna ohjata sähköjärjestelmään liitettyä sähkön käyttöä, tuotantoa, tuontia ja vientiä ottamalla huomioon yhteiskunnan yleiset elintärkeät tarpeet, mahdolliset viranomaismääräykset, voimassa olevat tehopulan hallintaa ja häiriöiden selvittämistä koskevat suunnitelmat ja velvoitteet sekä vallitsevat olosuhteet. Rajoitusta tai ohjaustoimenpidettä saa kussakin tapauksessa pitää voimassa niin kauan kuin se on välttämätöntä sähköjärjestelmän palauttamiseksi normaalitilaan.”

Suomessa on lisäksi voimassa tehoreservilaki (1239/2021), jonka tarkoituksena on sähkön toimitusvarmuuden tason turvaaminen sähkönkulutuksen huippujen ja merkittävien sähköntuonnin ja -tuotannon häiriöiden aikana sekä luoda edellytykset sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavan tehoreservin tarpeen arvioinnille ja tehoreservin ylläpitämiselle Suomen sähköjärjestelmässä. Kyseisen lain perusteella hyväksyttyjen käyttösääntöjen mukaan Fingrid vastaa tehoreserviin varattujen resurssien käynnistämisestä. Fingrid voi määrätä tehoreserviä ajoon vain, kun kaikki muut resurssit mukaan lukien tasehallintaan varatut reservit ovat käytössä. Energiavirasto vastaa kulloinkin tehoreserviin hankittavista resursseista. Energiaviraston tekemän päätöksen mukaan tehoreserviä ei ole hankittu kaudelle 1.11.2023 – 31.10.2024.

Fingrid Oyj

Katuosoite
Läkkisepäntie 21
00620 Helsinki

Postiosoite
PL 530
00101 Helsinki

Puhelin
030 395 5000

Faksi
030 395 5196

Y-tunnus 1072894-3, ALV rek.
etunimi.sukunimi@fingrid.fi
www.fingrid.fi

Edellä kerrotun perusteella Fingrid toteaa, että sähkömarkkinalaissa määritellyn järjestelmävastuun ja siihen sisältyvän tasevastuun mukaisesti Fingrid vastaa hetkellisestä, käyttötunnin aikaisesta sähkön kulutuksen ja tuotannon välisestä tasapainosta. Fingrid ei voi hankkia ja toimittaa sähköä muihin kuin sähkömarkkinalain 30 §:n mukaisiin tarpeisiin eikä Fingrid siten voi vastata sähkön riittävyydestä. Fingridin vastuulla ei ole sähkön hinta.

Ystävällisin terveisin

Fingrid Oyj

Asta Sihvonen-Punkka
varatoimitusjohtaja, markkinat

Fingrid Oyj

Katuosoite
Läkkisepäntie 21
00620 Helsinki

Postiosoite
PL 530
00101 Helsinki

Puhelin
030 395 5000

Faksi
030 395 5196

Y-tunnus 1072894-3, ALV rek.
etunimi.sukunimi@fingrid.fi
www.fingrid.fi